

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
Teologická fakulta
Kněžská 8, 370 01 České Budějovice

HODNOTENIE DIPLOMOVEJ PRÁCE

Posudok

Meno a priezvisko autora: Ing. Martin Poláček

Vedúci práce: ThLic. Július Pavelčík

Titul práce: *Eucharistie v Janovom evanjeliu*

Predložená diplomová práca (DP) je rozčlenená na *Úvod*, sedem kapitol, pričom siedma nesie titul *Záver, a Seznam literatury*. V *Úvode* autor uvádza podnety, ktoré ho priviedli k téme DP, stručne popisuje metódu, akou bude DP spracovaná, krátku poznámku venuje otázke redakcie Jánovho evanjelia v súvislosti s (metodológiou) DP a v technickej poznámke vysvetľuje používané skratky.

Prvá kapitola s názvom *Janovská koncepcie eucharistie* objasňuje v prvej časti terminológiu, ktorá sa týka problematiky eucharistie, Večere Pána, Poslednej večere apod., a to predovšetkým v súvislosti s najranejším vývojom chápania eucharistie v 1. st. po Kr. V druhej časti autor prezentuje päť rôznych názorových skupín interpretácie janovského pojatia eucharistie, do ktorých môžu byť rozdelení autori, ktorí sa tejto problematiky dotkli. Spektrum týchto názorov prechádza od antisakramentálneho a asakramentálneho výkladu cez spiritualizujúci, dôrazne sakramentálny, symbolický až ku kriticky zvažnému výkladu evanjelia vzhľadom ku sviatostiam. V tretej časti, vychádzajúc z preštudovanej literatúry, autor DP predstavuje miesta z Jánovho evanjelia, ktorým sa bude s ohľadom na pojednávanú tému venovať v chronologickom poradí s následným úsilím „*najít vnitřní logiku, která by vyjadřovala určité celkové Janovo pojetí eucharistie*“ (s. 14). Kritériom pre jeho výber príslušných miest je väčšia, resp. menšia istota a zhoda u uvedených autorov ohľadom eucharistických odkazov v Jn 2,1-11; 6; 13,1-20; 15,1-17; 17; 19,34; 21. Takéto kritérium je na úrovni DP postačujúce i z hľadiska kvalitatívne obsahového i z hľadiska formálne štruktúrneho.

Uvedeným miestam v Jn sa autor podrobne venuje v druhej až šiestej kapitole. Súčasťou každej tejto kapitoly je pojednanie o možných inšpiračných zdrojoch, ktoré mohli mať vplyv na obrazy, terminológiu alebo myšlienky, ktoré sú pre uvedené pasáže charakteristické a zásadne dôležité pre ich pochopenie a interpretáciu. Autor pri každom pojednávanom mieste zvlášť vyhodnocuje nielen tieto možné vplyvy, ale, a to predovšetkým, ich redakčné spracovanie autorom Jánovho evanjelia, resp. v niektorých prípadoch ukazuje, že sa jedná o jeho vlastný výtvor. Nakoniec sme však privedení k tomu, že v každom prípade sa jedná o vlastný teologický výkon autora Jn, ktorý zvlášť vynikne pri pohľade na celkový hlavne teologický kontext evanjelia. Nevyhnutnou súčasťou každej kapitoly je podrobné exegetické spracovanie príslušných veršov a ich užšieho kontextu; v prípade kontroverzných miest autor DP zohľadňuje veľmi správne i širší kontext literárny a teologický. Každá kapitola končí zhrnutím, ktoré má pre samotnú tému DP ešte väčší význam než časť analytická, i keď bez nej by syntetizujúce uchopenie každej príslušnej janovskej pasáže zvlášť nebolo možné a pochopiteľné a ako také by ani nebolo presvedčivé. Najviac priestoru v DP zaberá pojednanie o šiestej kapitole Jn, čo je logickým dôsledkom tej

skutočnosti, že v nej, predovšetkým vo vv. 52-59, sa nachádzajú najexplicitnejšie a najsilnejšie slová v Jn týkajúce sa eucharistie. K ich adekvátnemu pochopeniu je však treba reflektovať a rešpektovať všetky jednotlivé časti šiestej kapitoly a zároveň i celú kapitolu, s čím sa autor sympatickým a presvedčivým spôsobom, a nielen na tomto mieste, vysporiadava. Výklad už spomenutých veršov 6,52-59, ktoré autor DP veľmi výstižne nazýva „*eucharistické vyhocení*“, predstavujú v celej DP obzvlášť teologicky náročnú časť. Okolo nej a vzhľadom k nej sa musí odvíjať a pomeriavať akýkoľvek pokus o pochopenie eucharistických myšlienok a dôrazov Jánovho evanjelia. Autor DP túto nutnú metodologickú požiadavku naplňuje v celej práci. Všetky ďalšie v DP pojednávané úryvky sú istým spôsobom konfrontované s tzv. eucharistickou rečou v Jn 6, pritom však sú vyzvihované i ich prípadné zvláštne, špecifické eucharistické aspekty a akcenty.

V *Závere* autor sumarizuje výsledky bádania, ku ktorým dospel v predchádzajúcich častiach DP a poukazuje na v Jn zásadnú spojitosť (chápania) sviatostí, a teda i eucharistie, so skutočnosťou inkarnácie Slova. „*Jan nechce ustanovení eucharistie izolovať jako závěrečné pověření od Pána, ale ukázat ji jakožto vyvěrající z toho všeho, co Ježíš řekl a vykonal jako Slovo, které se stalo tělem, abychom my získali věčný život.*“ (s. 124)

Zoznam literatúry je rozdelený na biblické texty, slovníky a lexikóny, komentáre a monografie. Bibliografia je prevažne v nemčine a angličtine, obsahuje všetky dôležité janovské komentáre a dôležitú literatúru, ktorá sa týka problematiky eucharistie, resp. sviatostí v Jn vôbec. Už i samotný prehľad použitej, predovšetkým cudzojazyčnej literatúry, s ktorou autor v DP priebežne a s prehľadom pracuje, môže potvrdiť autorovu rozsiahlu a hlbokú znalosť spracovanej témy. Tiež je potvrdením toho, že celá práca sa uskutočňuje nielen sledovaním pôvodného textu a kontextu, ale v kritickom dialógu s komentátormi Jn a s bádateľmi, ktorí sa tejto téme v nejakom rozsahu venovali. Autor okrem iného v značnej miere pracuje s najrozsiahlejším komentárom od Schnackenburga (výrazne a prevažne zvlášť v štvrtej kapitole), stotožňuje sa s jeho sakramentálne kritickým pojatím eucharistie v Jn, avšak neprijíma ho nekriticky, ako o tom svedčí napr. zhrnutie v piatej kapitole DP. Veľmi konkrétnym, názorným a prehľadným príkladom autorovho spôsobu práce je relatívne krátka šiesta kapitola (zvl. s. 119-122), kde autor uvádza prehľad názorov rôznych autorov, konfrontuje ich navzájom, aby na konci formuloval vlastné kritické súhrnné zhodnotenie problematiky.

Teologická **náročnosť** témy a zároveň **komplexnosť** spracovania, o ktorú autorovi ide (por. s. 14), vyžaduje solídne základy v podobe podrobného (exegetického) spracovania jednotlivých úsekov ako nevyhnutného predpokladu pre ich adekvátne a zodpovedné teologické vyhodnotenie, a preto akákoľvek prípadná námietka proti neprimeranému rozsahu DP môže byť považovaná za neadekvátnu.

Autor DP sa v základnom názore prikláňa k pojatiu eucharistie v Jn, ako je formulované Schnackenburgom. „*Jestliže evangelista myslí především na víru, pak to jen potvrzuje jeho úmysl vést obec v sakramentální praxi k jejímu hlubšímu chápání.*“ (s. 100) „*Jeho [Janovo] pojetí můžeme označit za sakramentálně kritické, protože chce členy své obce v sakramentální praxi vést k jejímu hlubšímu chápání, prožívání.*“ (s. 101) Základným predpokladom pre hlbšie chápanie a prežívanie eucharistie je pre Jána kristologická viera, teda viera v osobu a dielo Ježiša Krista tak, ako je vyjadrená v Jánovom evanjeliu. „*(...) je jeho [scl. evangelistovým] záměrem zasadit eucharistii do kontextu celého Ježíšova díla a dát mu [dílu] přísne personální interpretaci.*“ (s. 80) Personálny aspekt má pritom rozhodujúcu úlohu: „*“Působení” svátosti spočívá v upevnění a prohloubení personálně chápaného Kristova společenství, jak je vyjádřeno v „imanentní formulí.”*“ (s. 81) Janovské pojetie eucharistie, ktorého špecifické aspekty sú zvlášť evidentné v jeho redakčnej činnosti, je úzko a zásadne charakterizované kristologicky, preto tiež soteriologicky, ale zároveň i ekleziologicky a eticky. „*Jan přesunuje tradiční téma eucharistie do kontextu zázraku nasycení (a na*

interpretační rovině dění Exodu), aby tak ukázal její širší (a hlubší) souvislosti (jak pro křesťany tak pro židy), a na místo jejího ustanovení, do centra PV zasazuje akt Ježíšovy ponížené služby – mytí nohou. Interpretuje ho přitom jednak soteriologicky, a pak také ekleziologicko-eticky v těsné návaznosti na přikázání vzájemné lásky, což se pomítá i do následného obrazu vinného kmene. Pro takto pojatou eucharistii se právě obraz viného kmene ukazuje být symbolem *par excellence*: ruku v ruce tu nacházíme jak kristologickou, tak ekleziologicko-etickou složku.“ (s. 129)

Kristologický aspekt a aspekt viery je tak silný a sugestivní, že autor na jeho základe může formulovat i následující myšlienku: „*Jestliže od věřícího požaduje pozemský Ježíš, aby zachovával a naplňoval jeho slova (8,51), pak jeho slova v J 6 zahrnují také ustanovení eucharistie a činí pro věřícího z účasti na eucharistii povinnost.*“ (s. 82)

Predložená DP, ktorá je doteraz jediným systematickým monografickým spracovaním uvedenej témy v českom a slovenskom (a snád' i širšom) biblistickom prostredí, znesie dost náročné odborné kritériá a jej celkovú kvalitu neznižuje ani niekoľko menších formálnych a stylistických nedôsledností. Jej autor však tému DP nerobí predmetom suchého vedeckého prístupu, ale na rôznych miestach nezabúda poukázať na spirituálne a praktické aspekty a dôsledky janovského pojatia eucharistie. I preto DP môže byť solídnym teologickým východiskom pre osobné uchopenie a prežívanie „eucharistickej udalosti Ježiša Krista“ a pre duchovný úžitok vyplývajúci z jej tajomstva.

Na základe vyššie uvedeného hodnotím túto DP **výborne *summa cum laude***. Bolo mi ct'ou sprevádzať jej autora pri jej písaní.

Július Pavelčík

